

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 3. sjednici, održanoj dana 25.04.2019. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Izvještaj o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.).

II.

Zadužuju se resorna nadležna ministarstva da postupaju u skladu sa nadležnostima, ciljevima i aktivnostima iz Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.).

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- /19
Datum, 25.04.2019. godine
Z e n i c a

PREMIJER

Mirza Ganić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Ministarstvo zdravstva,
1x Ministarstvo za pravosuđe i upravu
1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
1x Ministarstvo za boračka pitanja,
1x Ministarstvo finansija
1x Ministarstvo za privredu,
1x Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline,
1x Kantonalni zavod za pravnu pomoć,
1x Savez ratnih vojnih invalida, putem ministarstva,
1x Koalicija organizacija osoba s invaliditetom
Zeničko-dobojskog kantona, putem ministarstva,
1x Udruženje roditelja i djece oboljele od SSP iz Maglaja, putem ministarstva,
1x a/a.

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKTIVNOSTI STRATEGIJE ZA
UNAPREĐENJE PRAVA I POLOŽAJA OSOBA S INVALIDITETOM U FEDERACIJI
BOSNE I HERCEGOVINE (2016.-2021.)**

Zenica, mart 2019. godine

SADRŽAJ

I – UVOD	3
I I– CILJEVI I AKTIVNOSTI STRATEGIJE	4
III – IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZDRAVSTVA	5
IV - IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZA PRAVOSUĐE I UPRAVU	7
V – IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZA RAD,SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE	8
VI- IZVJEŠTAJ KANTONALNOG ZAVODA ZA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ	11
VII- IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT	13
VIII- IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZA PROSTORNO UREĐENJE PROMET I KOMUNIKACIJE I ZAŠTITU OKOLINE	14
IX -IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA ZA PRIVREDU/GOSPODARSTVO	21
X- IZVJEŠTAJ MINISTARSTVA FINANSIJA	22
XI – INFORMACIJA RADNE GRUPE KOALICIJE ORGANIZACIJA OSOBA SA INVALIDITETOM	23
XII – UOČENA POZITIVNA I NEGATIVNA ISKUSTVA U IZRADI I PROVEDBI LOKALNOG AKCIONOG PLANA I AKTIVNOSTI NESPOMENUTE U LAP 2016.-2018.	25
X III – UTROŠENA I PLANIRANA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU STRATEGIJE	26

I - UVOD

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 164. sjednici, održanoj dana 05.10.2018. godine donijela Rješenje o imenovanju interresornog i intersektorskog Koordinacionog tijela Vlade Zeničko-dobojskog kantona za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.).

Zadatak Koordinacionog tijela Vlade Zeničko-dobojskog kantona je da prikuplja podatke o realizaciji planiranih aktivnosti, priprema i Vladi Zeničko-dobojskog kantona podnosi godišnji i završni izvještaj, daje prijedloge rješenja za probleme koji se pojave u procesu implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.), u okviru raspoloživih mogućnosti pokreće aktivnosti koje će unaprijediti implementaciju Strategije, po procijenjenoj potrebi predlaže reviziju Strategije.

Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona predviđeno je da administrativno-tehničku podršku u radu Koordinacionog tijela pruža Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, a troškove rada Koordinacionog tijela snose odgovorne institucije i organizacije svaka za svog predstavnika.

Koordinaciono tijelo Vlade Zeničko-dobojskog kantona za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine, je u sklopu svog rada održalo četiri radna sastanka i donijelo sljedeće zaključke:

- da članovi Koordinacionog tijela ispred institucija iz kojih dolaze dostave prijedloge rješenja o problemima u procesu implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- da članovi Koordinacionog tijela dostave izvještaje o provedbi Akcionog plana u oblasti invalidnosti na području ZDK za period 2016.- 2018. godine;
- da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona izvrši provjere i usaglašavanje Izvještaja, te u korespondenciji sa Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom na području Zeničko-dobojskog kantona pripremi i podnese izvještaj Vladi Zeničko-dobojskog kantona.

CILJEVI I AKTIVNOSTI STRATEGIJE

Na osnovama dugoročne i sveobuhvatne vizije, kao i očekivanih rezultata u provedbi Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016.-2021. definisan je sljedeći generalni cilj : **“Unaprijediti prava i položaj osoba s invaliditetom u smislu da im se omogući uključivanje i sudjelovanje u svim oblastima društva na ravnopravnoj osnovi sa ostalima, najveći mogući nivo nezavisnosti i sloboda izbora, u skladu sa usvojenim međunarodnim standardima“.**

Kako bi se generalni cilj Strategije ostvario, obuhvaćena su specifična pitanja koja određuju položaj osoba sa invaliditetom u društvu, posljedice invalidnosti i kvaliteta njihovog života, a to su:

- jednakost i nediskriminacija kroz zakone,
- pristupačnost okruženja, informacija i komunikacija,
- uključenost u sve društvene procese,
- prevencija i rana intervencija,
- dostupnost servisa podrške,
- zapošljavanje i rehabilitacija,
- zaštita od nasilja i iskorištavanja,
- podizanja svijesti javnosti i prevazilaženje predrasuda i stereotipa, te
- podizanje kapaciteta organizacija osoba sa invaliditetom.

Na osnovu ovih pitanja definirano je 9 specifičnih ciljeva i utvrđen Operativni plan aktivnosti Strategije. Specifični ciljevi i aktivnosti Strategije su:

- 1. Poboljšati status osoba s invaliditetom kroz unapređenje zakonodavnog okvira i osiguranje pravne podrške i zaštite prava osoba s invaliditetom,*
- 2. Unaprijediti pristupačnost okruženja za osobe s invaliditetom kroz uklanjanje arhitektonskih i informacijsko-komunikacijskih barijera, kao ključni aspekt za njihovo potpuno uključivanje u društvenu zajednicu,*
- 3. Uključiti osobe s invaliditetom u sve oblasti života ravnopravno sa drugima, posebno u oblasti obrazovanja, kulturnog, sportskog, javnog i političkog djelovanja,*
- 4. Unaprijediti programe prevencije invaliditeta i programe rane detekcije i intervencije u ranom rastu i razvoju,*
- 5. Unapređivati kvalitetu i dostupnost usluga, te uspostavljati nove usluge u skladu sa potrebama osoba s invaliditetom,*
- 6. Jačati zapošljavanje i samozapošljavanje osoba s invaliditetom,*
- 7. Sprečavati svaki oblik iskorištavanja, zlostavljanja i nasilja nad osobama s invaliditetom,*
- 8. Podizati svijest javnosti o problemima pitanja invalidnosti s ciljem uklanjanja predrasuda, kulturoloških i psiholoških barijera,*
- 9. Jačati kapacitete organizacija osoba s invaliditetom i garantovati njihovo učešće u*

Pregled stanja u oblastima značajnim za položaj osoba s invaliditetom

Imajući u vidu ciljeve i aktivnosti iz Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine, a vezano za nadležna postupanja, resorna Ministarstva su dostavila sljedeće Izvještaje:

1. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA

Ministarstvo zdravstva Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa svojim nadležnostima i zaduženjima predviđenim Akcionim planom u oblasti invalidnosti za period od 2016. do 2018. godine provelo je i provodi sljedeće aktivnosti:

- Nakon 13 godina donešena je nova Odluka o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka („Sl. novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 10/13.7.2018. godine).

U izradi navedenog propisa pored medicinskih stručnjaka iz svake oblasti (ortopeda, oftalmologa, otorinolaringologa, abdominalnog hirurga, urologa i dječijeg endokrinologa) ravnopravno učešće u izradi liste pomagala i kriterija su imali i predstavnici Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona.

- Radi se o uvođenju određenih novih pomagala (22 nova pomagala su stavljena na listu pomagala koja se finansiraju sredstvima obaveznog zdravstvenog osiguranja) i radi se o skraćivanju rokova korištenja određenih pomagala i korekciji kriterija za pisanje i odobravanje nabavke istih (ukupno kod 25 pomagala došlo je do skraćivanja rokova trajanja i "labavljenja" kriterija za njihovo propisivanje). Povećana su finansijska sredstva za plaćanje ortopedskih i drugih pomagala sa 4.300.000,00 KM u 2016. godini na 5.700.000,00 KM u 2018. godini uz planiranje povećanja za 2019. godinu u iznosu od pola miliona konvertibilnih maraka.

- Primjenjena je nova Federalna A lista lijekova u potpunosti, djelimično B lista lijekova Federacije Bosne i Hercegovine ("Sl. novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 9/2018). Radi se o uvođenju 176 novih generika, zaštićenih naziva, oblika i jačina lijekova, dakle lista je proširena za navedeni broj lijekova. Nova lista lijekova Zeničko-dobojskog kantona sadrži ukupno 1134 zaštićena naziva lijeka, oblika i jačina.

- Realizirana je u 2018. godini obuka učenja znakovnog jezika među zdravstvenim radnicima uposlenicima KB Zenica i Doma zdravlja Zenica.

- 01.10.2018. godine počela je primjena novih standarda i normativa zdravstvene zaštite, što je značilo formiranje Centara za rani rast i razvoj u Domovima zdravlja: Zenica, Visoko i Maglaj.

- U centrima će se vršiti podrška ranom rastu i razvoju, te rane intervencije kod uočenih

problema, a usluge će pružati isključivo medicinski radnici i saradnici.

- Utvrđena je i Lista lijekova po posebnom odobrenju, koju je usvojila Vlada Zeničko-dobojskog kantona i koja se primjenjuje od 20.7.2018 godine. Lista sadrži 19 lijekova. Na osnovu utvrđenih indikacija odobrava se nabavka skupih lijekova, koji se ne nalaze na važećim listama lijekova kantona.

Korigovaće se kriteriji za slanje na banjsko klimatsko liječenje u prvoj polovini 2019. godine, što će u mnogome doprinijeti poboljšanju liječenja invalidnih osoba na kantonu.

2. MINISTARSTVO ZA PRAVOSUĐE I UPRAVU

S obzirom na nadležnost Ministarstva za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona kao i na prioritetne oblasti u Zeničko-dobojskom kantonu, te Pravila koja je Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona odabrala prema potrebama i raspoloživim resursima, vodeći se „Standardnim pravilima UN-a“, a ta pravila su „Pristupačnost“, „Servisi podrške“ i „Obrazovanje“, ovo ministarstvo je u svom radu:

- Obezbeđivalo ravnopravan pristup informacijama i komunikacijama osobama sa invaliditetom kao i ostalim građanima,

- U pogledu registracije udruženja i fondacija, također su u skladu sa zakonskim odredbama osiguravani ravnopravni uvjeti u pogledu osnivanja, unutrašnje organizacije, prestanka udruženja i fondacija, kao i druga pitanja od značaja za slobodno i dobrovoljno udruživanje građana i pravnih lica u Federaciji BiH kao i ostalim građanima,

- U navedenom periodu Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona je bilo investitor prilikom izgradnje zgrade Kantonalnog tužilaštva Zeničko-dobojskog kantona i Odjeljenja Olovo Općinskog suda u Visokom kada se prilikom izgradnje vodilo računa o slobodnom pristupu građevinama za osobe sa umanjenim tjelesnim mogućnostima,

- Tokom 2019. godine je planirana rekonstrukcija i dogradnja zgrade Općinskog suda u Zenici kada će se voditi računa o uklanjanju urbanističko-arhitektonskih barijera, te izgradnja Općinskog suda u Žepču kada će se također voditi računa o slobodnom pristupu građevinama za osobe sa umanjenim tjelesnim mogućnostima.

U narednom periodu ovo ministarstvo će nastaviti raditi u skladu sa naprijed navedenim, uz mogućnost razmatranja novih prijedloga i sugestija u cilju ostvarivanja potreba osoba sa invaliditetom u skladu sa svojim nadležnostima.

3. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona u skladu sa svojim nadležnostima i zaduženjima predviđenim Akcionim planom u oblasti invalidnosti za period od 2016. do 2018. godine, te zaduženjima predviđenim Strategijom za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine (2016.-2021.), provelo je sljedeće aktivnosti:

- Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku za razvoj i integrisane usluge stanovanja za osobe sa invaliditetom u lokalnoj zajednici. Tokom 2014. godine Ministarstvo je potpisalo Ugovor o načinu realizacije prvog koraka u decentralizaciji i transformaciji postojećeg institucionalnog smještaja osoba sa invaliditetom, čime je otvorena mogućnost za zbrinjavanje i smještaj štićenika putem Ustanove socijalne zaštite „Sumero centar za podršku osoba s invaliditetom u zajednici“. U izvještajnom periodu stalno se povećavao broj korisnika i provedene su aktivnosti na unapređenju i razvoju ovog oblika zbrinjavanja. Kao rezultat ovog procesa deinstitucionalizacije više od polovine korisnika je premješteno iz ustanova zatvorenog tipa, te obezbjeđeno njihovo dalje funkcionisanje u stambenim jedinicama na području Grada Zenice, dok je za manji broj korisnika osigurano prvo zbrinjavanje van porodica.

Smještaj u ovu, ali i druge ustanove socijalne zaštite su ostvarivala djeca i odrasla lica kojima je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne mogu ih ostvariti u vlastitoj ili drugoj porodici ili na drugi način, na način predviđen Kantonalnim i Federalnim zakonom.

U izvještajnom periodu su realizovane i druge aktivnosti, i to: lica sa invaliditetom su ostvarivala pravo na smještaju u ustanovama socijalne zaštite na području Kantona i oko 80% korisnika smještenih u ustanove socijalne zaštite su lica sa invaliditetom.

- Djeca i mladi sa invaliditetom su ostvarivali pravo na internatski smještaj u ustanovama za osposobljavanje za život i rad, i to : Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo, JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo, Zavod za specijalno obrazovanje i vaspitanje Mjedenica, Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora Tuzla i Đački dom u Zenici.

- Jedna od usluga vaninstitucionalnog zbrinjavanja djece i odraslih lica sa invaliditetom, gdje je realizovan smještaj jeste i specijalizovano hraniteljstvo. Na ovaj način srodnici ili druge porodice preuzele su brigu o licima sa invaliditetom u porodičnom okruženju.

- U postupku smještaja lica sa invaliditetom i drugih korisnika u ustanove socijalne zaštite, Ministarstvo i dalje primjenjuje praksu davanja saglasnosti za privremeni smještaj za većinu korisnika gdje za to postoji mogućnost, uz obavezu prvostepenih organa da intenziviraju aktivnosti s ciljem omogućavanja povratka korisnika u biološke porodice ili iznalaženja alternativnih načina zbrinjavanja.

- Što se tiče kontinuiranog djelovanje JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama ZDK i uspostave poslovnih jedinica i u drugim općinama ZDK, a prema zaduženjima ovog ministarstva po lokalnom akcionom planu, Ministarstvo je obezbjeđivalo kontinuirano djelovanje JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama i

uspostavljanje poslovnih jedinica i u drugim općinama ZDK. Na ovaj način je omogućena pristupačnost usluga i iskorišteni su raspoloživi resursi. Usluge dnevnog zbrinjavanja i ranog podsticanja razvoja i rane intervencije su uspostavljene u JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, i to: Odjeljenje za rani podsticaj i ranu intervenciju u Zenici, Poslovna jedinica Dnevni centar Visoko u čijem sastavu djeluje i odjeljenje u Zenici, Poslovna jedinica Dnevni centar Tešanj, Poslovna jedinica Dnevni centar Žepče/Maglaj. Pored usluga dnevnog zbrinjavanja i rane intervencije, korisnicima i njihovim roditeljima/starateljima omogućene su i usluge savjetodavnog rada i mobilnog tima. Usluge stručnog kadra Ustanove pružaju se i u opremljenim prostorijama pri JU Centar za socijalni rad Olovo.

- Utvrđen je model finansiranja po kojem Kanton obezbjeđuje 2/3 sredstava za rad Ustanove, dok su 1/3 potrebnih sredstava obavezni finansirati grad i općine Kantona u udjelu prema procentu broja stanovnika iz 2013. godine.

Iako su usluge kontinuirano pružane prema svim korisnicima sa područja Zeničko-dobojskog kantona, Grad Zenica i većina općina Kantona nisu izvršavali svoje obaveze sufinansiranja rada Ustanove, što je u izvještajnom periodu dovelo do određenih poteškoća u razvoju i dostupnosti usluga. S tim u vezi, Vlada Zeničko-dobojskog kantona u 2017. godini odobrila je dodatna sredstva s ciljem stvaranja preduslova za kontinuirano obavljanje osnovne djelatnosti Ustanove, i to: u 2017. godini kao pomoć socijalno-intervenirajućeg karaktera u iznosu od 264.220,00 KM i u 2018. godini iznos od 100.000,00 KM.

Za rad Ustanove Zeničko-dobojski kanton je u 2016. godini ukupno izdvojio iznos od 672.058,00 KM, dok je u 2017. godini ukupno izdvojio iznos od 1.066.365,86 KM, a u 2018. godini iznos od 1.096.000,00 KM.

U 2016. godini pružene su usluge za 258 korisnika i ovaj broj postepeno se povećavao na 281 korisnika u 2017. godini, a u 2018. godini na 315 korisnika usluga.

I pored navedenih poteškoća, radom Ustanove povećana je dostupnost šireg spektra besplatnih stručnih usluga za osobe sa invaliditetom i djecu ometenu u fizičkom ili psihičkom razvoju sa područja Zeničko-dobojskog kantona. Na ovaj način se ujedno provodi i prevencija u smislu institucionalnog smještaja, s obzirom da Ustanova omogućava usluge tokom dana i da korisnici u većini imaju obezbjeđen prevoz, odnosno korisnici se nakon boravka u Ustanovi vraćaju u porodično okruženje u lokalnu zajednicu. U međuvremenu, roditelji/staratelji ili jedan od roditelja/staratelja, sada imaju vremena da se posvete svojim poslovnim ili drugim obavezama.

Pri ovoj Ustanovi djeluje Prvostepena stručna komisija za ocjenjivanje sposobnosti i razvrstavanja djece i mladih ometenih u fizičkom ili psihičkom razvoju, s tim da se procjena preostalih sposobnosti i dalje vrši prema Međunarodnoj statističkoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema (MKB-10).

- Od ostalih aktivnosti u skladu sa Strategijom za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji BiH i Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, ovo ministarstvo je odobravallo jednokratne ili socijalno-intervenirajuće novčane pomoći u slučaju kada je nastala socijalna potreba za obezbjeđenjem sredstava za dodatne troškove liječenja ili za nabavku ortopedskih pomagala, a po preporuci nadležnog ljekara i provedenoj proceduri u Zavodu za zdravstveno osiguranje. Također, na

osnovu relevantnih dokaza i ostvarene saradnje sa drugim ministarstvima dodjeljivane su socijalno-intervenirajuće pomoći na ime stambenog zbrinjavanja, poboljšanja uslova stanovanja ili adaptacije prostorija i drugim stanjima socijalne potrebe. Zatim, putem prvostepenih organa centara/službi pravo na zdravstveno osiguranje su ostvarivala lica sa invaliditetom i lica ometena u psihičkom ili fizičkom razvoju, ukoliko nisu zdravstveno osigurani po drugom osnovu.

- Ministarstvo je kroz kontinuirane aktivnosti tokom izvještajnog perioda putem javnog poziva podržavalo finansiranje i sufinansiranje programa rada i projekata nevladinih organizacija na kantonalnom nivou, te bitne projektne aktivnosti općinskih/gradskih organizacija civilnog društva. Podrška udruženjima ogleda se u razvijanju saradnje, pružanju stručne pomoći prilikom provođenja redovnih i vanrednih aktivnosti pojedinih udruženja, uspostavljanje međusobne komunikacije i saradnje između udruženja, te između civilnog i javnog sektora. U fokusu je bio bolji kvalitet i veća dostupnost usluga za lica sa invaliditetom, djecu bez roditeljskog staranja i porodice pod rizikom od razdvajanja, za žene i djecu žrtve nasilja i druge kategorije građana.

4. KANTONALNI ZAVOD ZA BESPLATNU PRAVNU POMOĆ

Kantonalni zavod za pravnu pomoć u Zeničko-dobojskom kantonu (u daljem tekstu Zavod) je samostalna upravna organizacija kojoj je cilj osnivanja pružanje besplatne pravne pomoći licima lošeg imovnog stanja, kao i licima po osnovu statusa.

- Zavod pruža besplatnu pravnu pomoć prema uslovima i kriterijima propisanim Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/14) kao i Pravilnikom o obavljanju uredovnih dana („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 2/14), a koji uredovni dani se obavljaju u 12 općina Zeničko-dobojskog kantona.

- U periodu od 01.01.2016.-31.12.2016. godine u ovom Zavodu je pruženo 4.866 pravnih usluga, a od toga 4.216 pravnih savjeta za korisnice i korisnike besplatne pravne pomoći ovog zavoda, dok je sačinjeno ukupno 476 pismenih podnesaka.

- U periodu od 01.01.2017.-31.12.2017. godine u ovom zavodu je pruženo 5.310 pravnih usluga, od toga 4.546 pravnih savjeta, dok je broj korisnika pravnih savjeta 3.035, a broj korisnika zastupanja je 764, od čega žena 246 i muškaraca 512.

- Dakle, Zavod je tokom 2016. i 2017. godine pružao besplatnu pravnu pomoć iz svih oblasti prava, kako krivičnog tako i građanskog prava, a najviše iz: oblasti socijalnog prava, radnog, stambenog, porodičnog, penzijskog, invalidskog, kao i prava koja pripadaju demobilisanim borcima i civilnim žrtvama rata, na način da su zaposlenici Zavoda sačinjavali podneske građanima ili ih zastupali u svojstvu punomoćnika u parničnim i vanparničnim sudskim postupcima.

- Kada je riječ o ostvarenjima socijalnih prava, zahtjevi građana Kantona kojima su se pružile pravne usluge Zavoda, odnosile su se na ostvarenje prava na stalnu socijalnu pomoć, jednokratnu novčanu pomoć, prava na ortopedski dodatak, tuđu njegu i pomoć, a određeni dio zahtjeva se odnosio na ulaganje pravnog lijeka, žalbe, na negativna rješenja centara za socijalni rad, zbog nepriznavanja prava na ličnu invalidninu, prava na naknadu za tuđu njegu i pomoć i ortopedski dodatak, a iz razloga malog stepena procjenjene invalidnosti, kao i na žalbe Akta Instituta.

- Znatan broj građana se obratio Zavodu za pravnu pomoć u vezi sa otkazom ugovora o radu zbog ekonomskih, tehnoloških ili organizacionih razloga. Korisnicima usluga su pružane informacije o njihovim pravima u pogledu otpremnine, ostvarivanju prava na osnovu nezaposlenosti kod Kantonalnog zavoda za zapošljavanje, jer su im poslodavci nagovještavali da će dobiti otkaz. U većini navedenih slučajeva poslodavci nisu redovno uplaćivali doprinose za penzijsko i invalidsko, kao i zdravstveno osiguranje, a što je dodatno otežavalo radnicima da ostvarivanje prava na naknadu od Zavoda za zapošljavanje kao i pravo na zdravstvenu zaštitu.

- Određeni broj korisnika usluga Zavoda su lica koja nisu mogla redovnim putem ostvariti pravo na porodičnu i invalidsku penziju.

- Česti zahtjevi građana za pružanje pravne pomoći su u predmetima odlučivanja po

žalbama građana prilikom ukidanja ili smanjivanja njihovih prava na ličnu invalidninu, tuđu njegu i pomoć i ortopedski dodatak, kao i žalbe na Akt Instituta o procentu oštećenja organizma građana, a na koje odluke drugostepenog organa građani znaju čekati duži vremenski period i za koji period ostaju uskaraćeni za naknade koje im u većini slučajeva predstavljaju osnovni izvor egzistencije.

- Pripadnici boračke populacije su se najčešće obraćali zbog povrede prava na ostvarivanje raznih vidova socijalne pomoći, zatim zahtjeva za rješavanje stambene situacije, jer iako su po zakonu prioritetni prilikom rješavanja stambenog pitanja i prava na zaposlenje, kao i drugih prava, njihovo pravo je uskraćeno.

- Iz navedenog se može zaključiti da je Zavod opravdao razloge svog postojanja, te da je Zeničko-dobojski kanton, kroz osnivanje i kontinuirano podržavanje rada Zavoda, za svoje građane uspio osigurati primjenu najvišeg nivoa međunarodno priznatih prava i sloboda zagarantovanih Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

- Potrebno je istaknuti da je ovaj zavod u 2018. godini, angažmanom pravnih zastupnika, u postupcima pred svim sudovima Zeničko-dobojskog kantona (za koje potrebe su prije osnivanja Zavoda angažovani isključivo advokati i plaćani su iz budžetskih sredstava Kantona) ostvario uštede u Budžetu Zeničko-dobojskog kantona u iznosu od 366.226,00 KM. Bitno je napomenuti da se u ovaj iznos nije uračunao PDV, a koji porez advokati pri izradi troškovnika obavezno obračunavaju.

5. MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT

U vezi sa sastankom o provedbi Akcionog plana u oblasti invalidnosti za period od 2016. do 2018. godina, održanim 5.12.2018. godine, u zgradi Vlade Zeničko-dobojskog kantona, a na inicijativu Ministarstva za rad i socijalnu politiku, izvještavamo vas o sljedećim poduzetim aktivnostima:

- U skladu sa Akcionim planom, u tački 2.3.1. Uvođenje mobilnih stručnih timova u inkluzivno obrazovanje, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je dalo saglasnosti za upošljavanje stručnih saradnika s ciljem pomoći inkluzivnim timovima u školama, a prema zahtjevima iz osnovnih škola. U školskoj 2017.- 2018. godini uposleno je 13 stručnih saradnika, dok je u školskoj 2018.- 2019. godini uposleno 29 stručnih saradnika.
- Asistencija u inkluzivnom obrazovanju Akcionog plana u oblasti invalidnosti, predviđeno je i angažovanje asistenata u nastavi. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport planira izradom novih pedagoških standarda predvidjeti i poziciju asistenata u nastavi, koja u postojećim Pedagoškim standardima nije predviđena. Stoga, osnovne škole koje su dobile saglasnosti za upošljavanje stručnih saradnika, imale su mogućnost angažovati iste na način koji najbolje odgovara njihovim potrebama, a u skladu sa Pravilnikom o inkluzivnom obrazovanju učenika sa posebnim obrazovnim potrebama u osnovnoj školi („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 10/18).
- Integracija djece sa posebnim potrebama predškolskog uzrasta u vrtiće i igraonice iz Akcionog plana u oblasti invalidnosti, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je u procesu izrade novog Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, te planira uvrstiti kaznene odredbe za predškolske ustanove koje odbiju upis djece predškolskog uzrasta sa teškoćama u razvoju.
- Što se tiče oblasti Servisi podrške i tačke 2.1.2. Rekonstrukcija i izgradnja toaleta pristupačnih za osobe sa invaliditetom u obrazovnim ustanovama iz Akcionog plana u oblasti invalidnosti, u školskoj 2018.-2019. godini 7 osnovnih škola ima prilagođene toalete ili 12% u odnosu na ukupan broj osnovnih škola, te 3 srednje škole imaju prilagođene toalete ili 10% u odnosu na ukupan broj srednjih škola. Odgojno obrazovne ustanove se odlučuju za rješavanje arhitektonskih barijere finansirajući ih iz vlastitih sredstava, kroz projekte, a i upućivanjem zahtjeva prema Ministarstvu za obrazovanje nauku, kulturu i sport.

6. MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, PROMET I

KOMUNIKACIJE

Po pitanju „Strateškog cilja 1“ - Poboljšati status osoba sa invaliditetom kroz unapređenje zakonodavnog okvira i osiguranje pravne podrške i zaštite osoba sa invaliditetom urađeno je sljedeće:

- a. Analizom zakona i podzakonskih akata po kojima postupamo (Zakon o prostornom uređenju i građenju „Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 1/14 i 4/16) utvrđeno je da je članom 85. Zakona obuhvaćena obaveza uklanjanja arhitektonsko - urbanističkih barijera za osobe sa umanjenim tjelesnim mogućnostima, zbog čega nije bilo potrebe za usklađivanjem, jer je Zakonom već obuhvaćena obaveza utvrđena sa Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom.
- b. U periodu od 2016.-2018. godine Ministarstvo nije donijelo/usvojilo nove podzakonske akte koji će unaprijediti status osoba sa invaliditetom, jer je u Zakonu o prostornom uređenju i građenju u članu 85. definisano da se prilikom izdavanja rješenja o urbanističkoj saglasnosti i odobrenju za građenje uvrste i obaveze uklanjanja arhitektonsko-urbanističkih barijera, kao i obaveza uklanjanja arhitektonsko-urbanističkih barijera u građevinama, za koje je izdato odobrenje za građenje, prije donošenja Zakona.
- c. Ministarstvo nije uspostavilo institucionalne mehanizme praćenja diskriminacije osoba sa invaliditetom, jer to nije u nadležnosti Ministarstva.

Po pitanju „Strateškog cilja 2" - Unaprijediti pristupačnost okruženja za osobe s invaliditetom kroz uklanjanje arhitektonskih i informacijsko-komunikacijskih barijera, kao ključni aspekt za njihovo potpuno uključivanje u društvenu zajednicu, Ministarstvo je uradilo sljedeće:

- a. Ministarstvo prilikom izdavanja rješenja o urbanističkoj saglasnosti za nove objekte u okviru urbanističko-tehničkih uslova propisuje obavezu investitora da ispoštuje obaveze definisane članom 85. Zakona, tako da je osigurano da svi novoizgrađeni objekti zadovolje standarde pristupačnosti osobama s invaliditetom.
- b. Ministarstvo nema nadležnosti po pitanju provođenja systemske adaptacije već izgrađenih stambenih objekata koji nisu izgrađeni u skladu sa standardima pristupačnosti osobama s invaliditetom, jer navedeni objekti nisu u nadležnosti Ministarstva. Članom 85. stav (4) Zakona definisano je da „Za uklanjanje arhitektonskih barijera, odnosno omogućavanje slobodnog pristupa građevini i kretanja u građevini licima sa umanjenim tjelesnim sposobnostima, odgovoran je vlasnik građevine, odnosno investitor. Uklanjanje arhitektonskih barijera će se izvesti o trošku vlasnika građevine“. Imajući u vidu navedeno vlasnik, odnosno investitor je u već izgrađenim objektima dužan, u skladu sa članom 111. stav (1) Zakona podnijeti zahtjev za izdavanje rješenja o urbanističkoj saglasnosti nadležnoj službi Općine. Da bi dobili preciznu informaciju o provođenju systemske adaptacije već izgrađenih stambenih objekata, uputili smo dopise prema nadležnim službama Zeničko-dobojskog kantona. Do sada nismo dobili njihove odgovore, ali generalno je primjetno da se radi na rješavanju navedenog pitanja. Ti pokušaji nisu još uvijek sistemski riješeni, jer zavise i od vlasnika objekata i po pitanju volje i finansiranja. U budućnosti

bi se trebalo razmotriti način kako riješiti ovaj problem.

- c. Projektanti su obavezni projektovati u skladu sa važećim Zakonom i Pravilnicama i standardima za svaku pojedinu tehničku oblast, a samim odobravanjem tih projekata od strane Ministarstva ili nadležne Službe Općine je osigurana primjena principa univerzalnog dizajna pri projektovanju i gradnji stambenih jedinica.

- Obzirom da je Strategijom Ministarstvo nadležno za rješavanje pristupačnosti u arhitektonskom smislu, može se konstatovati da postoji dobar zakonski okvir, koji obavezuje da se prilikom izgradnje novih objekata uslovljava rješavanje i otklanjanje arhitektonskih barijera. Ministarstvo kroz svoja rješenja propisuje navedenu obavezu, koju je investitor dužan ispoštovati u postupku ishodovanja rješenja o odobrenju za građenje i upotrebu objekta.

- Za već izgrađene objekte, rješavanje navedene problematike je još uvijek stihijsko i neuređeno, jer su vlasnici ti koji su dužni pokrenuti proceduru otklanjanja navedenih barijera i na kraju i snositi troškove postupaka pribavljanja odgovarajućih dozvola i implementacije.

- U budućnosti bi trebalo razmotriti način kako primorati vlasnike objekata da pokrenu navedene procedure.

- Zakonom je članom 85. stav (3) definisana obaveza da se na objektima koji su izgrađeni prije stupanja na snagu ovog Zakona otklone arhitektonske barijere u roku od 5 godina od stupanja na snagu Zakona, odnosno do 2019. godine. Očito je, da to do danas nije u potpunosti provedeno, ili neka rješenja nisu adekvatna pa je potrebno osmisliti način da se otklanjanje navedenih barijera ubrza i odradi u skladu sa važećim propisima i standardima.

- Imajući u vidu navedeno, kao i to da je problematika pristupačnosti podjeljena između Kantona i Općina i Grada, zavisno od njihove nadležnosti, može se konstatovati da se radi na rješavanju navedene problematike, ali da još uvijek ima dosta aktivnosti koje treba odraditi da bi se u potpunosti riješila pristupačnost po svim aspektima.

- U prilogu Izvještaja dostavljamo Vam i izvještaje koje smo zaprimili od Općine Kakanj i Breza i Informaciju Općine Visoko.

OPĆINA KAKANJ - Služba za privredu, urbanizam i zaštitu okoline

- Operativnim planom aktivnosti u Strategiji su definisani zadaci i aktivnosti općina kroz specifične ciljeve i zadatke.
- Donesen je Akcioni plan u oblasti invalidnosti na nivou Zeničko-dobojskog kantona i u istom je definisana obaveza općinama da u budžetima planiraju sredstva u svrhu implementacije Strategije. Općina Kakanj je u ove namjene izdvojila nekoliko pozicija prema karakteru troška, a sredstva realizuje i kroz posebne programe utroška sredstava koje donosi Općinsko vijeće. Općina Kakanj je u skladu sa aktivnošću 4.3. Razvijanje mehanizama međusektorske podrške djeci sa invaliditetom i njihovim porodicama uvela praksu sufinansiranja troškova prevoza đaka-invalidnih lica i u Budžetu Općine Kakanj opredijelila 20.000,00 KM u ove namjene. U toku 2018. godine ovaj vid novčane podrške ukupno je koristilo 22 invalidna lica. U odnosu na ranije godine ovaj broj se svake godine povećava, a s navedenom praksom će se

nastaviti i u narednom periodu. Po osnovu aktivnosti 5.2. koja se odnosi na razvoj novih usluga u skladu sa procijenjenim potrebama, postoji kontinuirana saradnja sa Centrom za socijalni rad Kakanj koji djeluje u skladu sa svojim planiranim aktivnostima. Neke od tih aktivnosti uključuju i angažman JU za predškolski odgoj i obrazovanje koju pohađaju djeca na osnovu preporuka stručnih lica (pedijatri, logopedi, socijalni radnici) a imaju za cilj inkluziju djece sa poteškoćama u programe predškolskog odgoja. Aktivnost 5.8. koja se odnosi na povećanje dostupnosti dnevnog zbrinjavanja u zajednici za djecu sa invaliditetom i djecu ometenu u razvoju, Općina Kakanj je kako za predhodne tako i za 2018. godinu planirala izdvajanje sredstava u ove svrhe. Dana 11.05.2018. godine sklopljen je ugovor sa JU Centar za djecu i odrasle sa posebnim potrebama ZDK-a, broj: 02/1-3426/18 kojim je planirano finansiranje centara u Visokom i Zenici u iznosu od 49.314,28 KM. Na ovaj način finansira se dnevni boravak djece u ovim ustanovama, a sredstva obezbijeđena u Budžetu Općine Kakanj se doznacavaju svaki mjesec. Ova praksa je bila prisutna i u budžetima predhodnih godina.

- Osim navedenog, a u skladu sa definisanim ciljevima iz Strategije, Općina Kakanj je u administrativnom objektu koji je svoje usluge počeo pružati u novembru 2015.godine ispoštovala zahtjeve potrebne za uklanjanje arhitektonskih barijera i omogućila dostupnim svoje usluge svim građanima uključujući i invalidna lica.
- U oblasti urbanizma, a u cilju poštovanja prava osoba sa umanjenim tjelesnim mogućnostima, vodi se računa u postupcima izdavanja rješenja o urbanističkim saglasnostima, odnosno standardima, urbanističko odobrenjima za građenje, primjenom Uredbe o prostornim tehničkim uslovima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih prepreka za lica sa umanjenim tjelesnim mogućnostima ("Službene novine Federacije BiH", br. 48/09). Kad su u pitanju javni objekti, izgrađeni znatno ranije, nastoje se iznaći rješenja u skladu sa građevinskim i arhitektonskim mogućnostima za dogradnju prilaza i mostova kako bi se olakšalo kretanje lica sa umanjenim tjelesnim mogućnostima.
- Općina Kakanj je formirala Radnu grupu za evidentiranje parking prostora u užem gradskom području za potrebe osoba sa invaliditetom, te na osnovu mišljenja Komisije za sigurnost saobraćaja na području općine Kakanj odobrila iscrtavanje 6 (šest) parking mjesta za osobe sa invaliditetom u užem gradskom području.
- Služba za privredu, urbanizam i zaštitu okoline u toku svojih redovnih aktivnosti iznalazi nove lokacije pogodne za smještaj parking mjesta za osobe sa invaliditetom, te je u prethodnom periodu odobrila iscrtavanje još 5 (pet) parking mjesta prilagođenih za osobe sa invaliditetom. Također, prilikom rekonstrukcije glavne gradske saobraćajnice u ulici Alije Izetbegovića, (spušteni trotoari na saobraćajna rješenja prilagođena su kretanju osoba sa invaliditetom mjestima pješačkih prelaza).
- Općina Kakanj je u okviru Podsticaja za razvoj poduzetništva i obrta – projekat zapošljavanja izdvojila u 2018. godini iznos od 20.000,00 KM i samozapošljavanja osoba sa invaliditetom. Podsticajna sredstva za samozapošljavanje osoba sa invaliditetom namijenjena su za sufinansiranje nabavke mašina, opreme i repromaterijala neophodnog za registrovanu djelatnost u maksimalnom iznosu do 3.000,00 KM i refundaciju troškova obaveznih doprinosa za period 24 mjeseca. Na javni poziv prijavila su se dva korisnika:

1 korisnik za projekat samozapošljavanja za kojeg je izdvojeno 4.229,49 KM u

2018.godini i 3.000,00 KM u 2017.godini (nabavka sredstava za rad i refundacija troškova obaveznih doprinosa). Realizacija Projekta nastaviće se i u 2019. godini kroz refundaciju troškova obaveznih doprinosa korisnika podsticaja, 1 korisnik koji zapošljava 7 lica sa invaliditetom za kojeg je izdvojeno ukupno 9.151,45 KM (troškovi zakupa i nabavka repromaterijala).

Kad je u pitanju obuka državnih službenika na svim nivoima u svrhu upozavanja sa potrebama invalidnih lica ista je bila u obavezi Agencije za državnu službu. Službenici Općine Kakanj nisu dobili od agencije obavještenje o njenom održavanju.

OPĆINA BREZA–Služba za prostorno uređenje, zaštitu okolice, geodetske i imovinsko-pravne poslove

- Izgradnja prelaza za invalidska kolica u gradu Breza

-Rekonstrukcija Trga Rudara u gradu Breza

- Izgradnja pješačke staze od grada do osnovne škole u naselju Mahala

-Na postojećim javnim i poslovnim objektima izvedena rekonstrukcija ulaza i izgrađene ulazne rampe

Ne postoji jedinstvena sveobuhvatna evidencija osoba sa invaliditetom na općini Breza.

JU OBDANIŠTE UMIHANA ČUVIDINA- u razvojnom programu za djecu predškolskog uzrasta kontinuirano provodi inkluziju djece sa određenom vrstom poteškoća u rastu i razvoju. Potpisan je ugovor o saradnji broj: 01-49-297/18 sa JU Centar za djecu i odrasle sa posebnim potrebama ZDK, na osnovu koje su do sada ostvarene dvije radne posjete sa namjerom da se uposlenicima prezentuju motoričke vježbe za djecu i roditelji djece upoznaju sa načinima rane prevencije. Za 2019. godinu planirano je angažiranje logopeda, obzirom da su evidentirane učestale pojave problema sa izgovorom kod djece predškolskog uzrasta. Općina Breza planira proširiti rad logopeda i u osnovne škole.

JU Služba za zapošljavanje ZDK- Biro Breza ima kontinuiranu saradnju sa Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom FBiH. Ova saradnja do sada nije bila naročito plodna, jer su predlagana radna mjesta uglavnom na području Sarajeva, što nije bilo prihvatljivo za osobe sa invaliditetom sa područja općine Breza. Biro Breza podržava planiranje i odvajanje novčanih sredstava za programe sufinansiranja zapošljavanja i sufinansiranje samozapošljavanja osoba sa invaliditetom, što bi po njihovom dosadašnjem iskustvu dalo najbolje rezultate.

Mješovita srednja škola „Mehmedalija Mak Dizdar3 - uposlena jedna osoba sa invaliditetom, ratni vojni invalid. U prvom razredu Stručne škole upisan je jedan učenik sa umanjnim sposobnostima, koji je dobro integrisan u sredinu. U sistemu rada sa učenicima uvedena je funkcija psihologa, po 4 sata sedmično.

OPĆINA VISOKO - Služba za urbanizam, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina- provodi aktivnosti kontinuiranog uklanjanja arhitektonskih barijera na javnim površinama i objektima, kao i na saobraćajnim komunikacijama. Također, Služba za urbanizam, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Visoko u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti u urbanističko-tehničkim uslovima za izgradnju objekata kolektivnog stanovanja i poslovnih objekata propisuje obavezu uklanjanja arhitektonskih barijera u skladu sa standardima pristupačnosti osobama sa invaliditetom.

OPĆINA MAGLAJ – Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline:

- Prati se usklađivanje Zakona i shodno tome pripremaju se podzakonski akti u nadležnosti općine.
- U skladu sa Zakonom i drugim normativno pravnim aktima vrši se realizacija aktivnosti kao i redovno praćenje i informisanje nadležnih institucija o potrema u cilju poboljšanja statusa lica sa invaliditetom.
- U koordinaciji sa nadležnim institucijama provodimo mjere i aktivnosti koje se odnose na primjenu mjera i radnji u cilju sprečavanja uslova koji dovode do nastanka invaliditeta. Postoje programski ciljevi i zadaci počev od nadležnih institucija, javnih ustanova i preduzeća, nevladinih organizacija i građana koji provode aktivnosti u cilju sprečavanja slučajeva u kojima bi se moglo dovesti do nastanka novog invaliditeta odnosno povećanje broja invalidnih osoba.
- Djelimično je, a shodno mogućnostima Općine i zakonskih ovlaštenja, izvršena procjena potreba i kapaciteta naše zajednice za pružanje usluga osobama s invaliditetom s aspekta javnog, nevladinog i privatnog sektora. U skladu sa tim djelimično su urađeni Planovi razvoja novih usluga u skladu sa procijenjenom potrebom kao definisanje usluga koje je neophodno provesti u cilju dobijanja novih saznanja o mogućim nastancima invaliditeta a ono na čemu smo slabi je stvaranje uslova zbrinjavanja osoba sa invaliditetom postojećih i novonastalih jer u nedostatsku finansijskih sredstava nismo u mogućnosti pratiti potrebe i zahtjeve.
- Ne možemo uticati na sistem zapošljavanja osoba sa invaliditetom, ali u svakodnevnom kontaktima i koordinaciji sa javno-privatnim sektorom nastojimo promovisati ideju zapošljavanja osoba sa invaliditetom, a takođe kroz programe djelovanja nastojimo više probuditi svijest osoba sa invaliditetom za doškolovanjem, te kasnije i javljanjem na javne pozive za zapošljavanje.
- U koordinaciji sa stanicom javne bezbjednosti Maglaj redovno se provodi program prevencije, zaštite, podrške, oporavka i reintegracije osoba s invaliditetom koje su žrtve bilo kojeg oblika iskorištavanja, zlostavljanja, nasilja ili trgovine ljudima kao i integrisanje u postojeću strategiju borbe protiv nasilja i trgovine ljudima.
- U koordinaciji sa sredstvima javnog informisanja, nevladinim organizacijama pa i u redovnim kontaktima sa građanima, općinska administracija provodi kampanje s ciljem uklanjanja predrasuda o osobama s invaliditetom. Svake godine vršimo, za sada na skroman način obilježavanje datuma značajnih za osobe s invaliditetom, utvrđene u međunarodnim dokumentima tako što obiđemo one najugroženije, odnosno organizuje se prijem kod Općinskog Načelnika uz skromne poklone.
- Obzirom da je mali broj građana koje se vode kao osobe sa invaliditetom tzv. civilnim invaliditetom, u odnosu na osobe sa ratnim invaliditetom, nastojimo da ih podjednako uključujemo u sve aktivnosti koje provodi lokalna zajednica, pa tako i za donošenje odluka od značaja i za lokanu zajednicu a i za njih same i uporedo s tim svakodnevno se radi na jačanju svakog oblika udruživanja i rada osoba sa invaliditetom.

OPĆINA ZAVIDOVIĆI - Služba za upravu društvenih djelatnosti i opću upravu

Pristupačnost: U postupku izdavanja odobrenja za građenje utvrđena je procedura prema kojoj svi novoizgrađeni objekti poslovnog tipa moraju zadovoljavati i standarde pristupačnosti OSI.

- Izvršeno postavljanje vertikalne i horizontalne saobraćajne signalizacije za obilježavanje (4) parking mjesta u užem centru grada, za osobe sa invaliditetom.
- Kontinuirano se radi na uklanjanju arhitektonskih barijera na javnim površinama i saobraćajnim komunikacijama, osiguran pristup u sve odgojno-obrazovne ustanove (dječiji vrtić i 9 škola).
- U JU „Centar za kulturu“ izgrađen lift za invalidne osobe.

Između ostalog obezbijeđen prilaz:

- centralnom spomen obilježju (i spomen kući), zgradi br.38 u U1.15 Septembar; ribarskoj stazi na rijeci Bosni u Ul. Zlatnih Ljiljana; mostu „DUGA“, na rijeci Bosni u centru grada; raskrsnici Ul. Dr.Pinkasa Bandta i Ul. Gazi Husref Begova; raskrsnici Ul. Prvomajska i Ul. Mehmed Paše Sokolovića; poslovnim objektima: tržni centar ROBOT, objekat zgrade pijace, Gradska tržnica i dr.

Inkluzija i druga prava: Budžetom općine Zavidovići redovno se planiraju i realizuju, putem dječijeg vrtića ili škola, sredstva za inkluzivnu nastavu OSI. Budžetom općine se planiraju i realizuju potrebna sredstva za redovan rad Udruženja roditelja djece sa posebnim potrebama. U organizaciji NVO koja se finansira iz budžeta općine obilježava se Dan invalidnih osoba (03.12.). Putem NVO i škola realizuje se kampanja s ciljem uklanjanja predrasuda o OSI. Općinsko vijeće je donijelo Odluku o postupanju u slučajevima incidenata motiviranih predrasudama, gdje su u fokusu pažnje reagovanja i na incidente zbog predrasuda prema OSI.

Obezbijeđeno, bez naknade, korištenje prostorija u vlasništvu Općine, za potrebe Udruženja roditelja djece sa posebnim potrebama. Kroz posebne projekte obezbeđuju se asistenti u nastavi za učenike sa posebnim potrebama.

Općina sufinansira rad JU "Dnevni centar za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama ZDK". Uz učešće predstavnika Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom 2017.godine realizovana je prezentacija i radionica sa NVO, predstavnicima Zavoda za zapošljavanje i privrednika o načinima i mogućnostima profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom. U periodu 2016.-2018. registrovana 3 nova privredna subjekta (zapošljavanje) od strane invalidnih lica. U posmatranom periodu, iz planiranih sredstava za sport, izdvojeno 8% sredstava za sportske invalidske klubove i sportska takmičenja invalida. Novim upošljavanjem stručnih osoba (logopedi, defektolog, socijalni radnik, psiholog, fizioterapeut) unaprijeđeni su kapaciteti službi i NVO u lokalnoj zajednici za rad i pružanje podrške OSI (dječiji vrtić, UG „Mala sirena“, JU Centar za socijalni rad, JU Dom zdravlja).

Uz sve navedeno važno je napomenuti da Općina Zavidovići iz svoga Budžeta već niz godina finansira ili sufinansira rad: - Udruženja roditelja djece sa poteškoćama u razvoju „Mala sirena“ Zavidovići (u tekućoj godini u iznosu od 21.500,00KM), a sufinansirani su razni projekti ovog Udruženja u skladu sa Pismima podrške Općinskog načelnika, kako bi se

poboljšali uslovi i olakšao rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju, - Udruženja građana oboljelih od PTSP-a za redovan rad, nabavku lijekova i plaćanje specijalističkih pregleda članovima Udruženja putem JU „Dom zdravlja“ Zavidovići; - Udruženja žena oboljelih od karcinoma „Budućnost-ZA“, Udruženja gluhih i nagluhih osoba kao i drugih Udruženja sa područja općine Zavidovići koja okupljaju lica sa određenim zdravstvenim problemima (Udruženja paraplegičara, lica oboljelih od dijabetesa i sl.).

U okviru JU „Dom zdravlja Zavidovići“ djeluje Centar za mentalno zdravlje, kao i Služba za fizikalnu medicinu. Na području općine Zavidovići postoji i Prvostepena stručna komisija o otkrivanju, ocjenjivanju sposobnosti, razvrstavanju i evidenciji djece i mladih ometenih u fizičkom ili psihičkom razvoju u skladu sa Pravilnikom o otkrivanju, ocjenjivanju sposobnosti, razvrstavanju i evidenciji djece i mladih ometenih u fizičkom i psihičkom razvoju ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 1/12), u čijem sastavu su zastupljeni pedijatri, diplomirani psiholozi, specijalisti neuropsihijatri, defektolozi i socijalni radnici. Napominjemo da i pored probijanja kratkog roka za dostavu traženih podataka nismo mogli navesti sve aktivnosti koje se realizuju na području općine Zavidovići, a vezano za unaprijeđenje prava i položaja osoba sa invaliditetom i u saradnji sa nevladinom sektorom.

7. MINISTARSTVO ZA PRIVREDU/GOSPODARSTVO

Vezano za analizu Akcionog plana u oblasti invalidnosti Zeničko-dobojskog kantona, odnosno aktivnosti poduzete u cilju zapošljavanja kroz poticajne mjere za 2017. i 2018. godinu, Ministarstvo za prošlu godinu (2017.) nije imalo takvu vrstu poticaja.

U toku 2018. godine bila su objavljena dva Javna poziva, od kojih je jedan Javni poziv za odobravanje i dodjelu finansijskih sredstava, namjenjenih programu podrške razvoju konkurentnosti privrede, investiranje u opremu, obuke radne snage, promocija i sajmovi, standardi i kontrola kvalitete i patenti- na koji je 21 privredni subjekt ispunjavao uvjete za dodjelu finansijskih sredstava i time se stvorili uvjeti za 43 nova radna mjesta, ali je u toku opservacija; te drugi Javni poziv za odobravanje i dodjelu sredstava poticaja namijenjenih programu podrške fizičkim licima i registriranim obrtima sa područja Zeničko-dobojskog kantona za učešće u programu subvencioniranja administrativnih troškova kod pokretanja poslovnih ideja i registracije privrednih subjekata u suradnji sa UNDP-om- od kojih su 10 aplikanta ispunili uvjete i završili planiranu obuku i stvoreni uvjeti za nova upošljavanja. Međutim, ovim vrstama poticaja nemamo podataka da je došlo do zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

8. MINISTARSTVO FINANSIJA

Obavještavamo Vas da Ministarstvo finansija nije imalo zaduženja vezano za Akcioni plan u oblasti invalidnosti za razdoblje od 2016. do 2018. godine. Također, Ministarstvo finansija redovito ispunjava obveze prema osobama sa invaliditetom, odnosno redovito vrši plaćanje. U budućem periodu, prilikom izrade budžeta Ministarstvo finansija u suradnji sa ostalim ministarstvima će nastojati da se za osobe sa invaliditetom otvori novi ekonomski kod sa subanalitikom, odnosno da se opredijele odgovarajuća sredstva, koja se odnosi na praćenje i realizaciju istih.

9. INFORMACIJA RADNE GRUPE KOALICIJE ORGANIZACIJA OSOBA SA INVALIDITETOM ZDK

Osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini nemaju jednak pristup u svim oblastima propisanim UN Konvencijom i ne participiraju ravnopravno u svakodnevnim društvenim procesima i aktivnostima. Trenutno, situaciju u BiH obilježava neujednačena primjena postojećih zakonskih propisa koja se manifestuje u nejednakom uživanju prava i sloboda osoba sa invaliditetom.

- Na kantonalnom/lokalnom nivou osim reforme sistema socijale zaštite, potrebno je obezbijediti i niz drugih uslova kako bi se osobe sa invaliditetom mogle ravnopravno uključiti u društvene procese, kako bi mogle voditi samostalan život u skladu sa ličnim željama i dati svoj doprinos društvu, kao njegovi aktivni sudionici. Primjera radi, da bi se mogli zaposliti, potrebno je da završe određene škole, a da bi završili školu ili fakultet koji žele potrebno je da te škole i/ili fakulteti imaju obezbijeđen pristup za osobe sa invaliditetom. U suprotnom, osoba sa invaliditetom se, ne samo isključuje i diskriminiše jer nema isti pristup obrazovanju kao drugi, nego se umanjuju šanse i da društvo dobije kvalifikovanu radnu snagu koja će sutra biti sposobna da radi i zarađuje u svojoj struci.

- Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona koja je formalno osnovana dana 31.12.2017. godine formirala je radnu grupu čiji je zadatak bio da izvrši analizu provedbe Lokalnog akcionog plana u oblasti invalidnosti na području Zeničko-dobojskog kantona.

- Provedenom analizom utvrđeno je sljedeće:

Imajući u vidu da je Vlada Zeničko-dobojskog kantona usvojila Akcioni plan iz oblasti invalidnosti za period 2016.-2018. godine, ali da do sada njegova implementacija nema konkretnih rezultata izuzev poduzimanja aktivnosti kroz projekte od strane nekih općinskih udruženja i s obzirom da je istekao vremenski okvir za njegovu potpunu realizaciju, neophodna je njegova revizija.

- Do danas, politika u oblasti invalidnosti nije uvedena u kantonalne i lokalne politike, kantonalne i lokalne vlasti nemaju plan politike u oblasti invalidnosti, a OOSI i OSI nisu uključene u kreiranje politika i planiranja na kantonalnom i lokalnom nivou, izuzev u općini Doboj Jug, gdje je 2009. godine od strane Općinskog vijeća usvojen Lokalni akcioni plan iz oblasti invalidnosti (LAPI) i da je njegova implementacija u budžetu općine uvrštavana pod posebnom stavkom kodom. Vidni su pomaci njegove implementacije na općini Doboj Jug naročito u oblasti pristupačnosti i zapošljavanju OSI.

- U oblasti pristupačnosti Federalna uredba o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uslovima i normativima za sprječavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih prepreka za lica sa umanjnim tjelesnim mogućnostima kao i Zakon o prostornom uređenju i građenju ZDK i dalje se djelimično provode. Još uvijek je najbolja situacija kada su u pitanju ustanove socijalne zaštite i zdravstvene ustanove, dok je najteža situacija prisutna kod obrazovnih ustanova. U proteklom periodu provodile su se određene aktivnosti u ovoj oblasti (postavljene taktilne staze u Gradu Zenica), ali i dalje se stvari ne rade sistemski.

- Najveći napredak kada je u pitanju provedba Lokalnog akcionog plana ostvaren je u

oblasti servisa podrške. Na području Kantona otvoreni su dnevni centri za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama. Također, Vlada ZDK i nadležno Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice su u proteklom periodu mnogo uradili na deinstitucionalizaciji (stanovanje u zajednici) osoba sa invaliditetom. Ove aktivnosti potrebno je provoditi kontinuirano.

- U oblasti obrazovanja nije napravljen neki veći pomak u provedbi Lokalnog akcionog plana. Naime, nije došlo do formiranja mobilnih stručnih timova u inkluzivnom obrazovanju. Svake godine se na području Zeničko-dobojskog kantona zaposli određeni broj asistenata za djecu koja su uključena u inkluzivno obrazovanje, ali ovo pitanje i dalje nije sistemski riješeno.

- Također još uvijek nisu provedene mjere koje bi omogućile potpunu integraciju djece sa invaliditetom predškolskog uzrasta u vrtiće i igraonice. Naime, nije izvršena dopuna Zakona o predškolskom odgoju u smislu da se u djelu sankcija za nepoštivanje odredbi člana 4., člana 9. i člana 34. utvrdi iznos novčane kazne kao i obaveza da se primi dijete u situacijama kada je došlo do kršenja pomenutih odredbi.

- Na osnovu gore navedenog novo-formirana i registrovana Koalicija organizacija Zeničko-dobojskog kantona (KOOSI ZDK) treba da pokrene inicijativu za:

- imenovanje kantonalne komisije koja bi radila na njegovim izmjenama i dopunama i njegovo usklađivanje sa UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom,
- u komisiju trebaju pored predstavnika institucija biti uključene i osobe sa invaliditetom/predstavnici KOOSI ZDK,

Akcioni plan iz oblasti invalidnosti nadopuniti u oblastima zapošljavanja, zdravstvena zaštita i servisima podrške (personalne asistencije),

- uvrštavanje LAPI-a u Budžet Kantona za 2019. godinu, kao posebnu stavku/kod za njegovu implementaciju i provođenja aktivnosti za njegovu dispreziju na niže nivoe i zagovaranja za pojedine oblasti,
- nakon revidiranja istog i njegovog ponovnog usvajanja od strane Vlade, imenovanje radnog tijela za monitoring Akcionog plana iz oblasti invalidnosti.

10. UOČENA NEGATIVNA I POZITIVNA ISKUSTVA U IZRADI I PROVEDBI LAP I AKTIVNOSTI NESPOMENUTE U LAP 2016.-2018.

- Mala ili nikakva upoznatost lokalnih nivoa sa projiciranim aktivnostima iz LAP koji se tiču istih, ali i slaboj i nedovoljnoj informisanosti među državnim službenicima i namještenicima o samom postojanju, ali i neophodnim parametrima za provođenje.
- Izostanak rokova i neophodnih planiranih finansijskih sredstava za provedbu aktivnosti raspoređenih prema nosiocima aktivnosti, koji su također bili šturo definisani u prethodnom LAP.
- Realizacija aktivnosti koje nisu bile zadane LAP su pozitivna vodilja u cilju implementacije Strategije po raznim osnovama, te smjernica da se generalno treba kontinuirano raditi na poboljšanju prava osoba sa invaliditetom, bez obzira na usvojene dokumente.
- Nepostojanje jasno definisanih finansijskih pokazatelja u prethodnom LAP, što je potrebno korigovati u izradi narednog, jer svaka aktivnost koja je veza uz realizaciju programskih ciljeva LAP-a i kroz zakonska rješenja potrebno je finansijski definisati u određenim okvirima radi lakšeg praćenja realizacije.
- Generalna težnja na poboljšavanju stanja prava i materijalnog položaja osoba sa invaliditetom su nevezano za promatrani period inicirala i određene inicijative koje su dolazile sa raznih nivoa. U njima su obahvaćana prava raznih kategorija, te djelomično i osoba sa invaliditetom u cilju stvaranja povoljnijeg zakonskog okvira za iste. Moram napomenuti da su inicijative sa lokalnog nivoa općinskog vijeća Maglaj imale i određene skupštinske zaključke koji su ostali neaktivni ili proslijeđeni kao inicijativa višem nivou.
- Inicijativa pokrenuta od strane OV segmentirano je djelimično doživjela određene pomake, naravno sama inicijativa je stagnirala, ali je kroz rad Koalicije organizacije OSI ZDK i potpune kooperativnosti Ministarstva zdravstva u cijelosti inovirana Uredba o ortopedskim i medicinskim pomagalicama (skr.ver naziva) u 2018. godini potpunim proširenjem prava u svim oblastima invaliditeta kao stanja, ali i potencijalnog stanja.
- Određene inicijative se nisu mogle rješavati na nivou Kantona, a time je onemogućeno konkretno djelovanje, ali ističemo da je u segmentu inicijative o podršci i nakandi za roditelja-staratelja invalidne osobe paralelno sa aktivnostima drugih u 2018. godini inicijativa ispred Skupštine ZDK o izradi zakonskog rješenja proslijeđena na viši nivo. Određene aktivnosti inicijativa su ulazile u domene diskriminacije, te su bile manji predmet interesovanja, a posebno se osvrćemo na Inicijativu o ujednačavanju prava između RVI i civilnih paraplegičara koja je rađena bez učešća organizacija koje okupljaju navedenu kategoriju i imala je nedorečenosti, što je prouzrokovalo zaostajanje, a istaknuti diskriminatorski dijelovi su predmet daljnjeg sistemskog povećanja prava navedene kategorije.
- Dijelovi vezani za zakonska rješenja koja nisu potpuni domen ovog tijela neće biti tretirana u ovom izvještaju, te se sugerše inicijatoru da se u skladu sa uobičajenom

praksom obrati i traži mišljena po navedenom, jer većina inicijativa ne ulazi u vremenski okvir promatranog perioda.

11. UTROŠENA I PLANIRANA FINANSIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU STRATEGIJE

Izvještajni okvir nije imao uporište u dokumentu vezano za finansijske pokazatelje stepena realizacije određenih aktivnosti, te se sa sigurnošću ne može dati projekcija stvarno utrošenih sredstava. Pojedina ministarstva su kroz aktivnosti vezane za provedbu LAP projicirali, ali i stvarno naveli utrošena sredstva potrebna za realizaciju i kontinuitet u nastavku provedbe određenih aktivnosti koje se odnose na prava osoba sa invaliditetom.

Sama Strategija nema uporište u finansijskim projekcijama, ali se u budućim planiranjima mora povesti računa o postojanju okvira, jer svaka aktivnost i potencijalno novo zakonsko rješenje podrazumjeva budžetsko planiranje izdvajanja sredstava, te će se u narednom periodu pokušati djelomično definisati i finansijski parametri.

Najbitnija kategorija koju je potrebno definisati ali i koristiti su budžetska sredstva sa predviđenog koda za provedbu Lokalnog akcionog plana iz oblasti invalidnosti, jer bez tih sredstava opet će izostati potpuna koordinacija svih nivoa, ali i potpuno aktiviranje samog LAP u smislu kreiranja i akcionih planova iz oblasti invalidnosti na nivou lokalnih zajednica.

Monitoring, izvještavanje i potpuno praćenje aktivnosti iz Strategije definisanih kroz LAP te Vladina interresorna i međusektorska grupa je dobra podloga za kvalitetniji pristup bržem rješavanju zakonskih regulativa koja se tiču pitanja osoba sa invaliditetom, te je potrebno i u tom segmentu planirati neophodna finansijska sredstva za nesmetan rad pomenute grupe sa čime bi pokušali zaokružiti sve finansijske vrijednosti potrebne za kvalitetan pristup izradi ali i provedbi i monitoringu Strategije kroz definisane ciljeve u LAP.

Izvještaj podnosi:

Koordinaciono tijelo Vlade Zeničko-dobojskog kantona za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine